

Psychologia turystyki
[The Psychology of Tourism]
Ryszard Winiarski, Janusz Zdebski

Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne
Warszawa 2008, 152 ss. [pp.]

Wydana w 2008 r. nakładem warszawskich Wydawnictw Akademickich i Profesjonalnych, w serii *Psychologia wobec współczesności*, książka pt. *Psychologia turystyki*, to podręcznik autorstwa dwu profesorów – pracowników Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie – Ryszarda Winiarskiego i Janusza Zdebskiego. Jak piszą we „Wstępie” Autorzy, jest on „pierwszą w Polsce próbą uporządkowania i przedstawienia psychologicznych problemów turystyki” (s. 12).

Recenzowana praca jest z założenia podręcznikiem akademickim, co wpływa m.in. na jej układ, dobór treści i źródeł.

Tworzy ją dziewięć rozdziałów poprzedzonych wstępem, a zamkniętych bibliografią, indeksem osób i rzeczy oraz nietypowym załącznikiem, 25 kolorowych stron.

Rozdział pierwszy to wg Autorów próba charakterystyki współczesnej turystyki – wybranych terminologicznych i teoretycznych koncepcji oraz tendencji i perspektyw.

Trzy kolejne rozdziały dotyczą aktywności turystycznej – od jej genezy i rozwoju w przebiegu życia (rozdział drugi), poprzez motywacje (rozdział trzeci), do analizy przeżyć z nią związanych (rozdział czwarty). W rozdziale drugim warto zwrócić uwagę na coraz częściej opisywaną zmienną

'The Psychology of Tourism' (*Psychologia turystyki*), published in 2008 by Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne in Warsaw as part of a series entitled 'Psychology in the Contemporary World' (*Psychologia wobec współczesności*), was written by two professors working at the Academy of Physical Education in Kraków – Ryszard Winiarski and Janusz Zdebski. In their own view presented in the introduction, the book is the 'first attempt in Poland to consider and present the psychological issues of tourism' (p. 12).

The book is intended to serve as a student text book, and this has led to its structure, choice of content and sources. It contains nine chapters preceded by an introduction and closes with a bibliography, a name and subject index, as well as an unusual annex of 25 pages in colour.

According to the authors, chapter one is an attempt to describe contemporary tourism, selected terminology and theoretical concepts, as well as trends and prospects. The three chapters following it are on tourist activity – from its beginning and lifecycle evolution (chapter two), through motivation (chapter three), to an analysis of related experience (chapter four). In chapter two the lifecycle and the idea of a 'tourist career', a variable frequently described recently in activity

w analizie aktywności, jaką jest cykl (bieg) życia oraz pojęcie „kariera turystyczna”. Poza zwykle przytaczanymi w podręcznikach turystyki badaniami i koncepcjami, omówiono w rozdziale trzecim teorię rozwoju oraz panowania nad sobą i środowiskiem, a także uwarunkowania eksploracji, a w rozdziale czwartym wartym podkreślenia jest coraz częściej poruszany problem autentyczności inscenizowanego, oznacznika i procesu sakralizacji obiektów MacCannella. W rozdziale piątym omówiona jest psychologia relacji interkulturowych w turystyce, w tym m.in. kulturowe różnice i zachowania turystów, choroby i dolegliwości o podłożu psychosomatycznym (obłąd jerozolimski, szok florencki, syndrom paryski). Następna część odnosi się do specyfiki, powstawania i funkcjonowania grupy turystycznej. Rozdział siódmy, na przykładzie wycieczki i wyjazdu motywacyjnego, ujmuje turystykę jako środek oddziaływania intencjonalnego. Podkreśla, szczególnie w turystyce kwalifikowanej, jej profilaktyczne i terapeutyczne wartości. Rozdział ósmy przedstawia psychologiczne aspekty tworzenia oferty turystycznej, typologie czasowiczów i turystów, uwarunkowania i proces wyboru oferty turystycznej oraz występujące w polskim społeczeństwie wzory wypoczynku wakacyjnego.

Każdy z wymienionych rozdziałów Autorzy traktują jako samodzielne zagadnienie i omawiają w trójdzelnym układzie. Rozpoczynają opisem wybranej grupy tematycznej. Opis ten można traktować jako wykład – ciekawie i bogato ilustrowany cytacjami, m.in. literatury pięknej, stosowanej, publicystyki prasowej, jak i wynikami badań naukowych, danymi z raportów (np. Instytutu Turystyki). Należy zaznaczyć, że Autorzy odnoszą się do ponad 250 pozycji literatury krajowej i zagranicznej. Równoległe z tokiem wykładu podawane są, w zaznaczonych (mniejszą czcionką) polach, krótkie informacje objaśniające lub rozwijające wybrane wątki (historia, definicje itp.). Każdy z tych rozdziałów posiada podsumowanie oraz „Pytania i zadania” odnoszące się do prezentowanego w nim zagadnienia.

Ostatni, dziewiąty rozdział, jest podsumowaniem książki i prowadzonych dotychczas badań psychologicznych w turystyce, tak przejrzyście uporządkowanych w omówionych wcześniej grupach tematycznych wraz z koncepcjami je opisującymi i tłumaczącymi. Definiuje on także, zaznaczoną już w tytule opracowania, psychologię turystyki, której zdaniem Autorów „przedmiotowa odrębność (...) wynika raczej ze sposobu podejścia do problemów turystyki oraz przyjmowanej perspektywy badawczej” (s. 131). Psychologia turystyki w takim ujęciu

analysis, should be noted. In chapter three, apart from the research and concepts usually quoted in text books, the authors discuss the theory of development, the mastery of self and the environment, as well as the conditions leading to its exploration. Chapter four presents the problem of staged authenticity, *oznacznik* and MacCannell's sacralization process. In chapter five the authors discuss the psychology of intercultural relations in tourism, including cultural differences and tourist behaviours, as well as psychosomatic conditions and health complaints (Jerusalem syndrome, Florence shock, Paris syndrome), while chapter six looks at the special character, origin and functioning of a tourist group. Chapter seven looks at tourism as a means of producing an intentional effect, using the example of a motivational trip, while the preventive and therapeutic qualities of specialized tourism are considered. Chapter eight presents the psychological aspects involved in creating a tourism offer, typologies of tourists, the conditions and the processes leading to tourist choices, as well as tourism 'models' in Poland.

Each of the chapters is treated individually and the problems are discussed according to a certain pattern. The authors begin with a description of the selected group of themes. This description may be treated as a 'lecture', interestingly and abundantly illustrated with quotations from literature, practical works, press articles, as well as research results and official report data (e.g. from the Institute of Tourism). It should be stressed that the authors make over 250 references to Polish and foreign sources. Alongside the 'lecture', in separate boxes and in smaller print the reader can find short explanatory entries or expansions on selected themes (history, definitions, etc.). Each chapter ends with a summary, as well as a 'Questions and Tasks' section, referring to the issues presented.

Chapter nine is a summary of the whole book and of those psychological studies conducted so far in tourism that were earlier neatly organised and discussed in topic groups along with the concepts explaining them. However the authors also define the psychology of tourism whose 'difference (...) comes rather from attitudes to issues in tourism and the assumed research perspective' (p. 131). Approached like this, tourism psychology refers to human tourist activity and the actual person as the subject of this activity. The main study objectives

odnosi się do aktywności turystycznej człowieka i samego człowieka jako podmiotu tej aktywności. Jej zasadniczym przedmiotem badań są „geneza i uwarunkowania aktywności turystycznej człowieka, procesy poznawcze i emocjonalne towarzyszące uprawianiu turystyki; wpływ aktywności turystycznej na rozwój i funkcjonowanie człowieka jako jednostki oraz jako elementu środowiska przyrodniczego i społeczno-kulturowego” (s. 131). Autorzy zaznaczają (szkoda, że dopiero na końcu książki – s. 133), że złożony charakter turystyki wymaga prowadzenia badań multidyscyplinarnych. Podkreślają zwłaszcza rolę psychologii, która dostarcza innym dziedzinom nauki „homocentryczną” perspektywę badawczą. Zabrakło, zdaniem recenzującego tę pracę, istotnego w podręczniku akademickim podkreślenia możliwości innych, co nie znaczy mniej ważnych, perspektyw badań nad turystyką – chociażby przyrodniczych, przestrzennych czy gospodarczych.

Recenzowana praca liczy zaledwie 152 strony. Zawiera bibliografię złożoną z 255 pozycji, a także indeks osób i indeks rzeczowy. Niespodzianką (bez zapowiedzi w spisie treści, jak i odwołań w tekście) jest ostatnich 25 kolorowych stron książki. Są to 72 fotografie uporządkowane w 25 grupach tematycznych opatrzone wymownymi tytułami, np. „Podróżnicy i turyści” (nr 1), „Paradoksy turystyki” (nr 3), „Świątynie modlitwy i «świątynie konsumpcji»” (nr 10).

Niewątpliwą zaletą recenzowanej książki jest przejrzysty układ, komunikatywny język oraz różnorodność przytaczanych przykładów, które czynią z podręcznika dla studentów psychologii opracowanie zrozumiałe i ciekawe dla wszystkich związanych wykształceniem, pracą bądź pasją z turystyką.

are ‘the origins and conditions of human tourist activity, cognitive and emotional processes accompanying tourist practice, and the influence of tourist activity on the development and functioning of a person both as an individual and as an element of the natural and socio-cultural environment’ (p. 131). The authors point out (regrettably only at the end of the book – p. 131) that the complex nature of tourism requires multidisciplinary analysis, and they stress the role of psychology which provides other disciplines with a ‘homocentric’ research perspective. In the reviewer’s opinion, the book lacks an emphasis (so important in a student’s text book) on other, hardly less significant, perspectives – natural, spatial or economic – as regards the study of tourism.

The book has only 152 pages. It contains a bibliography of 255 entries, as well as a name and subject index. The last 25 colour pages come as a surprise not being mentioned in the list of contents or references in the text. They contain 72 photographs put into 25 thematic groups with suggestive headings, such as ‘Travellers and Tourists’ (No 1), ‘Paradoxes of Tourism’ (No 3), ‘Shrines of Prayer and “Shrines of Consumption”’ (No 10).

An unquestionable asset is the clear layout, communicative language and the wide variety of quoted examples which makes a textbook for psychology students a comprehensible and interesting volume for all those connected with tourism through their education, work or passion.

Joanna Kowalczyk-Anioł

Instytut Geografii Miast i Turyzmu
Uniwersytet Łódzki
ul. Kopcińskiego 31
90-147 Łódź

